

JARO, JEŽ BUDE NUTNO ODLOŽITI

Pro ty lidi, kteří se těší na jaro — a to jsou stále nejmi-
 lejší lidé —, bývají nejtrapnější dobou tyto únorové a první
 březnové dni. Člověk jest již tak netrpěliv, ale volky nevolky 5
 musí stále znovu přihlížeti k stejné hře, k dennímu takměř
 vraždění nemluvnátek, k stále stejnému škrcení slunečních
 paprsků, majících již jarní lesk a jarní vůni. A když už se
 zdá, že železná brána do jarní atmosféry je nadobro a defi-
 nitivně otevřena, tu to máš, přijdou spousty sněhu a stará 10
 hra se opakuje.

Letos je jinak; letos právě je všechno vůbec jiné. V říjnu
 jsme čekali, že jednoho jitra spatříme venku novou zeleň,
 která se přes noc rozpukla, pak jsme živořili v nekonečném
 močálu, a naše denní modlitba: Kéž by už mrzlo! zůstala 15
 takměř docela oslyšena. Po celou zimu objevovaly se tu
 a tam dni, jež voněly dubnem, jakoby na posměch nám,
 kteří místo na jaro zcela prozaicky myslíme tentokráte na
 legiony morových zárodků, jež jsou na pochodu.

Nemyslím tedy, že ti milí lidé těší se letos na jaro. Ještě 20
 dnes raději by snad bruslili na silném ledě, než hledali
 v hájích první podlésky. Jaképak také těšení na jaro, když
 člověk v zimě řádně nepromrzl a když to jaro, které přijde,
 bude prý jarem neštovic, tyfu a cholery? Ostatně proti jaru
 jsou letos všechny důvody snad. Netěší se přátelé přírody, 25
 netěší se ani básníci. Říkáme ovšem: kdyby už raději to
 jaro tu bylo, poněvadž tajemně doufáme, že s ním přijde
 pomalu i velká odpověď na hrozné soudobé otázky —
 ale je zřejmo, že tohoto povzdechu nevydáváme kvůli
 jaru samotnému. Nechceme ho kvůli jeho oblažující svěžesti, 30
 pro kterou budeme míti sotva jedno oko, ani kvůli jeho
 blahodárnému vlivu na naši tvůrčí energii, která zůsta-
 ne tak nalomena, jak jsme ji sebrali po první válečné pa-
 nice.

Letošní jaro krátce řečeno bude toliko věcí přírody, mezi 35
 níž a námi stojí studená stěna. Studená stěna zvláštního

vzájemného odcizení, snad velmi významného pro ty, kteří považují válku za přírodní zjev.

My, lidé z doby světové války, jsme s přírodou tu více, tam méně, ale všude aspoň poněkud na kordy. Ta studená, šedivá stěna je složena z našich lidských starostí onoho druhu, kterého příroda nemůže pochopiti. Dívá se na nás cize, snad si myslí, že jsme ji zradili, a my, zvyklí na její hluboké, konejšivé oči, oplácíme jí ten cizí pohled, poněvadž v nich nevidíme bývalého pochopení. Počlo to loni v červenci, potrvá to, dokud válka potrvá. Ať si příroda činí cokoli se svým jarem, my si svoje jaro odložíme tentokráte — na neurčitou dobu.

Onoho dne však, kdy počne naše lidské jaro a zvony na věžích popletou si křesťanské svátky a velikonočním hlasem zazpívají vánoční „pokoj lidem dobré vůle“, pak nechť příroda je třeba až do kosti zkřehlá a až po uši zahrabaná ve sněhu, my spatříme kolem sebe třešňový sníh, petrklíče a anemonky.

Tohle myslím však docela prostě. Naše lidské jaro počne s prvním dnem opravdového míru, neboť toho dne bude mít většina lidí za všech okolností pocit, jako by po dlouhé tuhé zimě vycházela poprvé do polí, nad nimiž zpívá skřivan. Prosté a zdravé lidství, které cítí, že nejtěžší břemeno v době míru není o nic těžší než to nejlehčí v době válečné, vzpřímí se v pokojné atmosféře, vydechne mocně a pak celou svou bytostí potáhne každý k tomu, aby mohl počítí tam, kde při vypuknutí války přestal.

Rozumí se: jedni půjdou za svou prací křepce s hrudí mocně rozšířenou nesmírnými nadějemi, druhí závažně, těžce s nejednou vráskou, jedni posílení, druhí zklamání, ale všichni v podstatě zůstanou těmi, jimiž byli.

Mnoho podivných hlubekomyslností vypravuje se o tajemných účincích války na lidskou mysl, mnoho se bájí o tom, jak se teď lidé mění a jací budou po válce. Přinejmenším věří někteří v jakési záhadné „jíti do sebe“, jemuž se lidé prý oddali.

Klam a mam. Někdy také špatná spekulace.

Kromě jedině (veliké ovšem) výjimky, lehce pochopi-

telné a po válce i odůvodnitelné snadno, zdá se naopak, zejména u nás, že lidé osvědčují v těchto zlých časech zcela zdravé a statečné pozemšťanství, pěkné prosté lidství bez mystických zájezdů, bez lásky k umělým hlubokomyslnostem.

5

Dnešní vzdělaný člověk přeje si jedinou věc, aby totiž vše dopadlo brzo trvale dobře s ním a s jeho národem, ale ví zároveň, že o tom rozhodne se především na bojištích, kde rozhodují věci velmi střízlivé, pročez že jest se mu ozbrojiti klidnou trpělivostí a střízlivostí, které pečují více o uchování osobních energií při síle než o nějaké hloubání o bohu a smrti, o čtení náboženských traktátů, sebehezčích, a neopijí se marnými nadějemi, že svět se rázem změní a všechno, co bylo nebo zdálo se černé, bude bílé. Ví také, že vlast nebude chtít po něm nic jiného, než aby nejrychleji vrátil se ke svému řemeslu a konal je nejpoctivěji.

10

15

Tací zdraví lidé těší se zcela prostě na okamžik, kdy budou konečně opět moci pokojně zasednouti ke své práci, které jsou oddáni a o jejímž smyslu nepochybují. Bude to ve většině případů jich stará práce, poněvadž zůstanou po válce těmi, jimiž byli před válkou. Domnívati se něco jiného byla by nebezpečná iluze. Jsou-li dnes v jejích tenatech tu a tam někteří proroci a moralisté, jsou to zpravidla lidé tak neb onak zneuznaní. Duchovní otec, který měl rozmíšky se svými farníky, chce věřit, že po válce bude konečně jeden ovčinec s jedním pastýřem. Politik kdysi špatný domnívá se, že po válce bude nejlepší. Nejasný básník těší se, že po válce bude pochopen. A všichni tací iluzionisté věří, že jejich protivníci po válce nenajdou nikde sluchu.

20

25

Skutečnost svědčí pro něco jiného. Tito všichni budou velmi zklamáni. Také ti, kteří věří v náhlý duchovní převrat a domnívají se, že vše, co jsme dělali před válkou, bude náhle vyhlížeti malé a směšné a že přijdou věci toliko veliké, nové jaro evropského lidstva a v něm i našeho národa.

30

I toto jaro bude nutno odložit na neurčitou dobu. Přijde, jistě přijde, ale pomalu, nebudeme toho ani pozorovati, bude se rozvíjeti zvolna a organicky s léty míru, bude

od prvních počátků růsti z půdy více nebo méně nehotové.

Nezapomínejme, že v poměrech po válce přirozeně tu více, tam méně změněných octnou se v první době opět ti lidé, kteří rostli před válkou. Mnohý bude ovšem na
5 jiném místě, ale se stejnou povahou. Máme denně možnost pozorovati, že ti, kdož se vrací z pole, mladí jako staří, vzdělaní jako nevzdělaní, jsou právě tací, jací byli, když do pole teprve šli. A stejně denně vidíme již z toho mála projevů, které může na veřejnost, že i ti, kdož zůstali doma,
10 zůstali si věrni. Ve všem všude. V dobrém i špatném.

Učence nepohne válka k tomu, aby změnil metodu své vědecké práce, umělce, básníka nepřesvědčí, že musí změ-
niti směr svého tvoření. Z politika upřímně konzervativního
neudělá pokrokáře. Shledáme se krátce se starými známými
15 a ve většině případů bude nám zaujmouti k nim staré sta-
novisko.

Jako je jisto, že po válce bude svět hustě osídlen zárodky nějakého nového života, tak je také jisto, že to budou pouze
zárodky a nový život v slunci nového míru poroste jen
20 zcela pomalu a organicky z života starého.

Zázrak se nestane.

Březen 1915